

Het geheim van Kerstmis

Wie herinnert zich niet de pakjesfeesten uit zijn kinderjaren, handgeschreven verlanglijstjes met uitroeptekens aan Sinterklaas of aan de Kerstman. Luid zingend voor de schoorsteen of broodoven en stiekem later opblijven om daarna met kloppend hart wakker te liggen, luisterend naar elk verdacht geluid. Het cadeautje waar je het hardst naar verlangde, lag dan vaak in je schoen of stond onder de boom. Elk jaar opnieuw leefde je hoopvol naar dit pakjesfeest toe. Het gaf je kriebels in je buik en ineens was alles mogelijk. Hoe komt het eigenlijk dat 'het geheim van Kerstmis' voor een Antilliaan geen geheim is?

Tekst en foto's Christel Cosijn & Richelle van den Dungen Gronovius

Heel lang geleden, in de tijd van de Germanen, ver voor de geboorte van Christus, vierde men op het Noordelijk halfrond een soortgelijk feest als ons huidige Kerstfeest. Op 21 december, tijdens die langste nacht en de kortste dag van het jaar, vierde men de geboorte van het licht. Het midwinterfeest was een feest van vrede en dankbaarheid omdat het licht opnieuw had gewonnen van de duisternis en de dagen weer langer werden. De Germanen vierden gedurende twaalf dagen een dankfeest voor alles wat ze mochten ontvangen dat afgelopen jaar. Iedereen leefde erg toe naar de winterzonneward en nam er uitgebreid de tijd voor. De mensen hingen lichtjes in de altijd groene sparrenbomen om de zon aan te moedigen weer terug te komen. Zij legden offeranden en geschenken onder de boom en bedankten zo hun goden voor hun niet aflatende gulheid en vroegen om een nieuw vruchtbaar jaar. Er was een onwankelbaar vertrouwen dat door goed te leven je kreeg waar je om vroeg. Iedereen leefde in het ritme van de natuur.

Rondom de warme evenaar ontbraken die seizoenen. De oogstfeesten waren de hoogtepunten van het jaar en werden uitbundig gevierd. De

dagelijkse zonneshijn werd soms onderbroken door een welkome regentijd. In het regenseizoen schuilden families samen voor de heftige regenval. Tijdens bijeenkomsten vertelden ze elkaar verhalen terwijl ze speciale gerechten, muziek-instrumenten en jachtwapens maakten. Er waren regelmatig feesten met traditionele dansen, gerechten en rituele offers uit dankbaarheid voor alle overvloed die men ontving. Oude spirituele gewoonten en gebruiken werden van generatie op generatie doorgegeven en bestaan nog altijd naast het katholieke geloof.

Voordat Jezus was geboren, aanbaden de bewoners van de landen rondom de Middellandse zee diverse Zonnegoden. Zo baden Egyptenaren tot de Zonnegod 'Ra', Grieken tot 'Helios' en Perzen tot de 'Onoverwinnelijke Zon'. De zon stond centraal in hun

ceremoniële bijeenkomsten. Wellicht begreep de mens toen al dat hij zonder dit zonlicht niet kon leven. De opperpriester stond rechtstreeks in contact met de Zonnegod. In de derde eeuw na Christus kwam in het Romeinse Rijk keizer Constantijn I aan de macht. Hij groeide op in die Zonnegodcultus. Zijn moeder bracht hem ook de beginselen van de christelijke leer bij. In die tijd waren christenen verschillende sekteachtige groepen die de leer van Christus verkondigden. Meestal waren ze niet welkom en werden weggejaagd of vervolgd. Constantijn was de eerste Romeinse heerser die het christendom niet verwierp. Dat had uiteindelijk verstrekende gevolgen.

Binnen Constantijns enorme Romeinse Rijk kwam een soort kredietcrisis. Doordat er zoveel verschillende godsdiensten waren, ontstonden er vaak opstanden en ruzies. De economische systemen werden uitgehold en vaak onherstelbaar beschadigd. De Germanen kregen vrij spel en vielen steeds gemakkelijker het verzwakte rijk van keizer Constantijn I binnen. Constantijn bedacht daarom dat iedereen dezelfde God moest aanbidden binnen zijn grote rijk, zodat er geen onderlinge godsdienstoorlogen meer zouden zijn. Door de beslissing van keizer Constantijn kwam er in het Romeinse Rijk dus een einde aan de

vrijheid van geloof en schoof de kerk tussen God en de mens.

Constantijn zag veel heil in de leer van Christus. Hij vond Jezus de Christus 'het Ware Licht' en beval zijn volk om 25 december als de geboortedag van Jezus te vieren. Alle andere goden en rituelen werden als heidens gezien en daarom ten strengste verboden. Er heerste grote verwarring onder het Romeinse volk dat plotseling zijn Zonnegod moest inruilen voor een Goddelijk mensenkind. De meeste Romeinse onderdanen lieten zich uiteindelijk tot het christendom bekeren. Hiermee maakte Constantijn een einde aan de christenvervolgingen. De ketters, heidenen en gnostici konden nu officieel worden vervolgd als staatsgevaarlijk. Zij ondermijnden immers de religieuze macht van deze Romeinse alleenheerser. Vooral de gnostici waren machtiger dan de keizer zelf met hun bovennatuurlijke kennis. Constantijn liet de zieners daarom vervolgen en velen eindigden op de brandstapel. De niet-katholiek gelovigen die overbleven stichtten geheime genootschappen waarvan de grootste die van de verboden 'Vrijmetselaren' was. In codes en op straffe van de ergste gruwelijkheden gaven zij hun kennis in het diepste geheim door. De Katholieke kerk was fanatiek en deed alles om de macht in handen te houden van het Vaticaan, de top van de Katholieke kerk. De bevolking was veelal analfabeet zodat de Heilige Geschriften bleven voorbehouden aan de Paus, kardinalen, priesters, monniken en bisschoppen.

Een van deze legendarische bisschoppen werd na een kleine metamorfose later wereldberoemd. De oorsprong van onze Kerstman voert namelijk terug naar de heilige Sint

Nicolaas, bisschop van Myra in Turkije. Hij stond bekend als een vrijgeveige kindervriend. Dat zie je terug tijdens het Sinterklaasfeest dat vooral een kinderfeest is. De Nederlanders die zich in Nieuw Amsterdam vestigden, het latere New York, namen Sint Nicolaas mee als beschermheilige van de stad. De protestanten keerden zich af van deze Katholieke heilige. In de Tweede Wereldoorlog kwam hij omgebouwd tot Santa Claus, door een reclamecampagne voor flesjes frisdrank, weer mee terug naar Europa.

De Zweedse Haddon Sundblom schilderde voor deze frisdrank-campagne de oorspronkelijk groen bemantelde Kerstman toen in een roodwit pak zodat zijn Kerstman hetzelfde magische uiterlijk kreeg als de flesjes bruisend geluk. Deze campagne heeft verstrekkende gevolgen gehad voor het geromantiseerde uiterlijk van Kerstmis zoals we dit elk jaar terug zien in films, verlichting, boeken, tuinversiering en wenskaarten. Sundblom's Kerstman is gebleven. Welbeschouwd is zijn creatie een vrolijke goedgezak, die met zijn aanstekelijke lach en belgeklingel een symbool van hoop vormt. Evenals Sinterklaas zorgt hij ervoor dat alle wensen vervuld worden.

De afgelopen eeuw is de Westerse ontwikkeling in een stroomversnelling geraakt. Sinds de Germanen en Zonnegoden is er veel veranderd, maar door de veelheid aan informatie is de wereld ook chaotischer geworden. Iedereen lijkt gelijk te hebben, waardoor de wereld-godsdiensten verbreederen en we steeds beter de overeenkomsten kunnen zien in plaats van te focussen op de verschillen. Na eeuwen christelijke theorie ondergaan we een spirituele bewustzijnsverschuiving en passen de Bijbelse boodschap steeds

beter in het dagelijks leven toe. Het anders-mogen-zijn krijgt steeds meer ruimte. Daarnaast worden we overspoeld door televisie en internet. Wie zoveel informatie niet in één keer kan verwerken raakt overprikkeld en grijpt terug naar de oudste manier van antwoorden zoeken op levensvragen. Hij trekt zich terug uit de chaos en zoekt verbinding met boven.

In het Caribische gebied is deze natuurlijke communicatie met God nooit echt verdwenen. Waarschijnlijk ontstond deze stille levenswijsheid door de altijd schijnende zon. Het geheim van Kerstmis is hier geen echt geheim: het is op de eilanden eigenlijk altijd Kerst, zodra jij wilt. Wanneer je heel stil wordt en verlangt naar die oase van vrede, stroom je al gauw vol geluk en dankbaarheid. Wanneer deze energie de jouwe vindt, word je één met die magische kracht die door alle eeuwen heen onveranderlijk en on(be)grijpbaar is gebleven.

We hebben gezien hoe de Westerse mens door de eeuwen heen weer op zoek is naar die magische sfeer. De Kerstman is een verpersoonlijking van dit vurige verlangen naar geluk. Het Kerstfeest is elk jaar hard nodig om dat betoverende gevoel aan te wakkeren, om opnieuw te leren wat we vergeten zijn: te mogen vragen en ontvangen, want wie vraagt, die krijgt! Het echte Kerstmis zit in ons allemaal, dat 'Ware Licht' waar keizer Constantijn I lang

geleden al over sprak. Wordt het niet hoog tijd om die Westerse Kerstcrisis af te sluiten? De Caribische eilanden zitten vol Kerstmannen en Kerstvrouwen incognito. Zonder kerstpak en cadeautjes kunnen ze op elk gewenst moment een blijde magische sfeer creëren. Herken ze in de brede glimlach van de salsaleraar en krantenjongens. Ontdek ze achter de hartelijke lach van de caissière en kokin. Herken ze aan hun swingende loop en opgewekte blik. Het draait op deze zonnige eilanden niet om 'hebben' maar om 'zijn'. Aan dat innerlijke goud zijn de ontdekkingsreizigers destijds voorbij gevaren.

Nu jij het geheim van Kerstmis ook kent weet je waarom juist hier nog steeds zoveel schepen komen. Met duizenden tegelijk overspoelen zoekende toeristen de eilanden, verlangend naar een wereld vol licht, vreugde en magie. Onbewust op zoek naar het geheim achter een voortdurend Kerstfeest.